

Research Article

DOI: 10.22124/jol.2024.27505.2478

University of Guilan

Iranian association of penal law

Criminal law Research
A Biannual Journal
Vol . 15, No.2, Fall (2024) & Winter 2025(Serial 30)

Consonance with the universal perception of basic human concepts; An efficient approach towards Iran joining the International Criminal Court

1. Mohammad Hasan Maldar, ✉

PhD in Criminal Law and Criminology, , Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran. (Corresponding Author: mohammadhasan.maldar@mail.um.ac.ir)

2. Zahra Shokati Ahmadabad,

PhD student in Criminal Law and Criminology, Kish campus of Tehran University, Kish, Iran

3. Hossein Aghaei Janat Makan,

Associate Professor, Department of Law, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

Submit Date:2024/05/20

Accept Date:2024/09/20

Abstract:

The International Criminal Court can be seen as an efficient beginning in the fight against the most terrifying criminals and the impunity of the most professional criminals. However, some countries, including Iran, have not yet joined this court. Among the challenges facing the realization of this valuable event is the disharmony of countries, especially Islamic countries, with the world's popular understanding of fundamental concepts such as peace, justice, dignity, equality, etc. Therefore, according to the authors, at the present time, a universal understanding of the mentioned concepts should be accepted. In this regard, in order to strengthen this idea, one of the important foundations of which is the "Cosmopolitanism" theory, from arguments such as "the necessity of striving for the formation of a better world", "globalized criminal law", "the overlap of the goals of domestic law and the International Criminal Court", "Sharia validity of aligning with the surrounding world" and finally "Applying the Maqasid Shariah (purposes of Sharia)" can be used.

Key Words: human rights, International Criminal Court, hermeneutics, Cosmopolitanism, justice.

1. Introduction

The "International Criminal Court" is the most prominent international crime authority that was created at the end of the 20th century. The establishment of this permanent justice house is a clear and brilliant manifestation of the compatibility and agreement of different minds, cultures, associations and policies with each other in the fight against international crimes, behaviors that undoubtedly hurt the conscience of humanity all over the globe. However, as of this writing, all the countries of the world, including Iran, have not joined it. This non-alignment can be analyzed from numerous perspectives, but the idea of the upcoming research is that the disharmony of governments like Iran with the global perception of concepts such as justice, peace, dignity, etc. is a strong and serious barrier in realizing this importance. In other words, their different understanding of fundamental values and norms has prevented solidarity in this field. This means that although the non-aligned countries, especially the Islamic countries, have accepted the basic values and norms, they recognize and implement their own special perception in this regard. For example, despite the belief in the necessity of paying attention to dignity and justice-oriented laws, not only do they not see the execution of the death penalty in confrontation with human dignity, but they consider the execution of such a punishment in line with the establishment of justice. It can be seen that their understanding of these concepts is different and incompatible with the world view.

The current research aims to answer this question by criticizing such an approach, how is consonance with the world's perception of justice, dignity, equality, etc. not only deserved but also a necessity for a country like Iran? An important issue that can be the key to opening the gate of human rights to Islamic countries. According to the authors, relying on the theory of "cosmopolitanism" can be considered as one of the important bases in getting rid of the current impasse. cosmopolitanism is trying to create global solidarity among all the people of the world beyond their cultural and social boundaries. The supporters of this view consider the world as a single whole and seek to establish a global system. Through the lens of this theory, "all the inhabitants of the earth belong to a global system and are compatriots, regardless of their ethnic and national affiliations.

Therefore, this research, based on the theory mentioned in the five parts of "Better global formation; It requires respect for global understanding of fundamental concepts", "Globalized Criminal Law; The necessity of configuring the legal system based on common principles and standards", "overlapping the goals of domestic law and the International Criminal Court; legitimizing the approach to global understanding of fundamental concepts", "alignment with the surrounding world; an approach based on Islam" and finally "implementing the purposes of Sharia; Unraveling Muslims in facing today's world" Written. This research is trying to show, according to the mentioned evidence, that the world's understanding in this field should be respected and respected, so that the necessity of Iran's joining the International Criminal Court can be proven.

2. Methodology

This article, with a Descriptive analytics approach, with a library research method, tries to depict the necessity of joining the international criminal court through consonance with the universal perception of basic human concepts.

3. Results and Discussion

The Results and Discussion of the research, which is aimed at strengthening the theory of joining the International Criminal Court by Islamic countries in the light of Consonance with the world's understanding of the basic human concepts, are as follows:

- 1.The International Criminal Court is nothing but a true, clear and transparent effort of man to spread the voice of peace, justice, dignity, etc. in the world, a matter that human reason and nature favors, in this sense it is not wise to avoid it.
- 2.It should not be forgotten that the globalization of criminal law and the countries of the world stepping on a single path and compromise on common principles, bases and standards necessitate this consonance and then joining the International Criminal Court.
- 3.The goals of the internal laws of the countries and the court can be disrupted at least in the pursuit of criminals and punishment. In such a way that these two structures are in pursuit of ideals such as the implementation of justice, preventing the commission of a crime and preventing its repetition,

therefore accepting the global perception and joining the court can accelerate the realization of the aforementioned goals even more.

4. Muslims must accept that in today's world, the world has a special, specific and certain perception of concepts such as peace, justice, dignity, etc., which not only cannot be ignored and despised, but such perceptions must be carefully looked at, because These understandings and perceptions are a manifestation of collective wisdom and a reflection of the final will of the world on that subject. The approach of accepting the world's perception and understanding of the fundamental concepts is the same policy that Islam and then the Muslims of the first and middle centuries undertook in confronting the surrounding world. In such a way that the Islamic Sharia did not only fight with collective wisdom and understanding, but with the idea of "Affirmatory orders" (Ahkam -e- imzaei) it established a kind of interaction with them, just as the Muslims adopted the same policy in the era of world opening. Therefore, turning to and disregarding collective wisdom is not an unfamiliar approach in jurisprudence and Shariah.

5. looking at the purposes of the Sharia and making them current at any time can free Muslims from theoretical and practical impasses, because by taking advantage of them, one can recognize the correctness and incorrectness of thoughts, behaviors and rulings in the long history. This means that he accepted everything that is compatible with the highest goals of Sharia such as peace, justice, dignity, equality, fairness, etc. and brings the Islamic community closer to them. And he gave up everything that is in conflict with them.

4. Conclusions

According to this research "the necessity of striving for the formation of a better world", "globalized criminal law", "the overlap of the goals of domestic law and the International Criminal Court", "Sharia validity of aligning with the surrounding world" and finally "Applying the Maqasid Shariah (purposes of Sharia)" Consonance with the global understanding of the fundamental concepts and following it necessitates the joining of Islamic countries, including Iran, to the International Criminal Court.

5. Selection of References

- At the international conference "The Protection of Human Rights through the International Criminal Court as a Contribution to Constitutionalization and Nation – Building", 21 January 2011.
- Ferencz, Benjamin, (1982), "The future of human rights in international jurisprudence: An optimistic appraisal", *Hofstra law Review*, 10 (2), 379- 400.
- Gegout, Catherine, (2013), "The International Criminal Court: limits, potential and conditions for the promotion of justice and peace", *Third World Quarterly*, 34 (5), 800- 818.
- Gizatova, Gulnaz K., Ivanova, Olga G., & Gedz, Kirill N. (2017). "Cosmopolitanism as a Concept and a Social Phenomenon". *Journal of History Culture and Art Research*, 6 (5), 25- 30.
- Kirsch, Philippe, (2001), "The International Criminal Court: Current Issues and Perspectives", *Law and contemporary problems*, 64 (1), 3- 11.

Citation:

Maldar, MH & Shokati Ahmadabad, Z & Aghaei Janat Makan, H (2024&2025), "Consonance with the universal perception of basic human concepts; An efficient approach towards Iran joining the International Criminal Court", *Criminal Law Research*, 15(30), pp. 127-140
DOI: 10.22124/jol.2024.27505.2478

Copyright:

Copyright for this article is transferred by the author(s) to the journal, with first publication rights granted to *Criminal Law Research*. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

انجمن ایرانی حقوق جزا

صفحات مقاله: ۱۲۷-۱۴۰

نشریه علمی

پژوهشنامه حقوق کیفری

سال پانزدهم، شماره دوم، پاییز و زمستان ۱۴۰۳، پیاپی ۳۰

دانشگاه گیلان

مقاله پژوهشی

هم آوایی با برداشت جهانی از مفاهیم بنیادی بشری؛ رویکردی کارآمد در راستای پیوستن ایران به دیوان کیفری بین‌المللی

۱- محمد حسن مالدار *

دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

✉ mohammadhasan.maldar@mail.um.ac.ir

۲- زهرا شوکتی احمد آباد

دانشجوی دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی، پردیس کیش دانشگاه تهران، کیش، ایران.

۳- حسین آقایی جنت مکان

دانشیار، گروه حقوق دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۶/۱۲

تاریخ ارسال: ۱۴۰۳/۰۲/۳۱

چکیده:

دیوان کیفری بین‌المللی را می‌توان آغازگهی جریان‌ساز در مسیر پیکار با هراس‌انگیزترین بزه‌ها و بی‌کیفرمانی جورپیشه‌ترین بزه‌کاران دانست. با این‌همه، تا به امروز پیوستن برخی کشورها مانند ایران به این بارگه داد انجام نشده است. ازجمله چالش‌های پیش‌روی تحقق این رخداد شایان و بارزش، ناهمسویی کشورها، به‌ویژه کشورهای اسلامی، با برداشت پسندیده جهانیان از مفاهیم بنیادی همچون صلح، عدالت، کرامت، برابری و... است و تا این هم‌آوایی انجام نمی‌پذیرد، این رویداد رخ نمی‌دهد. ازاین‌رو، به‌باور نگارندگان بایستی در زمانه کنونی برداشت جهانی از مفاهیم یادشده را پذیرفت. دراین‌باره، برای قوام‌بخشیدن به این اندیشه که یکی از مبانی برجسته و اساسی آن نظریه «جهان‌میهنی» است، می‌توان از ادله‌ای همچون «ضرورت تلاش برای شکل‌گیری جهانی بهتر»، «حقوق کیفری جهانی‌شده»، «همپوشانی اهداف حقوق داخلی و دیوان کیفری بین‌المللی»، «اعتبار دینی همسویی با جهان‌پیرامون» و سرانجام «کاربست مقاصد شریعت» سود جست.

واژگان کلیدی: حقوق بشر، دیوان کیفری بین‌المللی، بی‌کیفرمانی، جهان‌میهنی، عدالت.

مقدمه

«دیوان کیفری بین‌المللی»^۱ (زین پس دیوان) برجسته‌ترین مرجع رسیدگی به جنایت‌های بین‌المللی است که در پایان سده بیستم موجودیت یافت. برپایی این عدالت‌خانه دائمی، جلوه‌ای گویا و درخشان از سازگاری و توافق خرده‌ها، فرهنگ‌ها، همبودها و سیاست‌های ناهمگون با یکدیگر در راستای پیکار با جنایت‌های بین‌المللی است، رفتارهایی که بدون تردید وجدان بشریت در سرتاسر کره خاکی را به درد می‌آورند. به سخن دیگر، ارزش این نهاد آن گاهی درک می‌شود که درمی‌یابیم، چندین و چند نیروی سیاسی با تفاوت‌های اساسی و ژرف اجتماعی، حقوقی، فرهنگی و... بر آن شدند تا در کنار هم برای تحقق اهداف بنیادینی همچون صلح و عدالت تلاش و مبارزه کنند. بنابراین می‌توان برپایی دیوان را تلاشی ستودنی برای گسترده کردن فرهنگ مبارزه با بی‌کیفرمانی جنایت‌کاران و واقعیت‌بخشی به عدالت در سرتاسر جهان دانست (Kirsch, 2001, p. 4). براین اساس، یکی از تاکیدی‌های بنیان‌گذاران این نهاد، ضرورت پذیرش صلاحیت جهانی برای دیوان بود. زیرا محدود نمودن صلاحیت این نهاد به کشورهای عضو موجب محدودیت در عملکرد و بروز توانمندی‌های آن می‌شد (Schabas, 2011, p. xi)؛ با این حال، تا به امروز که این نوشتار رقم می‌خورد، پیوستن تمامی کشورهای دنیا از جمله ایران به آن انجام نپذیرفته است. این ناپذیرایی از چشم‌اندازهای پرشماری قابل تحلیل است، اما انگاره پژوهش پیش‌رو آن است که ناهمسوئی کشورهای ملحق‌نشده با برداشت جهانی از مفاهیمی همچون عدالت، صلح، کرامت و... سدی محکم و جدی در تحقق این مهم است. به بیان دیگر، فهم و درک متفاوتی که برخی از این کشورها همچون ایران از ارزش‌ها و هنجارهای بنیادین دارند، مانع از همبستگی در این زمینه شده است. بدین معنا که کشورهای ملحق‌نشده ارزش‌ها و هنجارهای اساسی را پذیرفته اما برخی از آن‌ها مانند ایران برداشت ویژه خویش را در این باره به رسمیت شناخته و پیاده می‌سازند. برای نمونه، با وجود باور به ضرورت توجه به کرامت‌مداری و عدالت‌محوری قوانین و مقررات، اما نه تنها اجرای کیفر مرگ را در رویارویی با کرامت بشر نمی‌بینند بلکه اجرای چنین مجازاتی را در راستای برپایی عدالت تلقی می‌کنند. این گروه مرتکبان جرایم مستوجب کیفر مرگ را شایسته کرامت نمی‌دانند. این‌ها بر این دیدگاه آن‌چنان پافشاری ورزیده و تا آن‌جا پیش‌رفته‌اند که ناهمسویمان با چنین مجازات‌هایی را به دلیل مخالفت با ضروریات اسلام، مرتد می‌خوانند (Misbah Yazdi, 2010, 342-343/ 97; 2). مشاهده می‌شود که درک آن‌ها از این مفاهیم، ناهمتا و ناساز با برداشت جهانی است.

پژوهش کنونی با انتقاد نسبت به چنین رویکردی برآن است تا به این پرسش پاسخ دهد که هم‌آوایی با برداشت جهانیان از عدالت، کرامت، برابری و... چگونه برای کشوری مانند ایران نه تنها سزاوار بلکه یک ضرورت است؟ موضوع مهمی که می‌تواند شاه‌کلید گشایش دروازه حقوق بشر بر روی کشورهای اسلامی باشد. به باور نگارندگان اتکا بر نظریه «جهان وطنی»^۲ را می‌توان یکی از مبانی مهم در رهایی از بن‌بست کنونی دانست. جهان وطنی در تلاش برای ایجاد همبستگی جهانی میان همه مردم دنیا و رای مرزهای فرهنگی و اجتماعی آنهاست (Ribeiro, 2005, p. 19). بدین ترتیب دانشوران علوم انسانی از آن به یک «پدیده اجتماعی مدرن» یاد کرده‌اند (Gizatova et al., 2017, p. 25). طرفداران این نگرش، جهان را یک کل واحد دانسته و به دنبال پی‌ریزی نظام جهانی هستند. آنان بر این اندیشه‌اند که چنین هدفی از رهگذر دگرگونی ژرف و بنیادی در تمامی ابعاد در سطح جهانی می‌گذرد (Moqadasi & Omid, 2022, p. 4). از دریچه این نظریه «تمام ساکنان کره خاکی فارغ از وابستگی‌های قومی ملی به یک نظام جهانی تعلق داشته و هم‌وطن هستند» (Shahba & Eskandari, 2021, p. 55). بنابراین در نزد جهان‌وطن‌ها از آنجا که «جهان، میهن مشترک تمام بشریت است لذا منزل‌گاه پایانی حقوق را «گذار از حقوق ملی» و رسیدن به «حقوق جهانی» تحت مدیریت «دولت جهانی» تعبیر می‌کنند» (Mulaee, 2021, p. 244). هرچند منتقدان، جهان وطنی را ایده‌ای تبعیض‌آمیز می‌دانند که فرد یا گروه خاص، نقش انسان، تمایلات و هنجارهای فردی و فرهنگی او نادیده انگاشته شده و آن را نابرابری پنهان شده در لباس خیر جهانی عنوان می‌کنند (levy et al., 2019, p. 284)، اما آنچه در حمایت از این نظریه مقصود کلام است، نادیده گرفتن

1. International Criminal Court (ICC)

2. Cosmopolitanism

پذیرش حاکمیت حقوق ملی و داخلی نیست بلکه تأکید بر ناروایی انزواگزینی و دوری از مقوماتی است که به اقتضای زمانه و در سطح جامعه جهانی مورد نیاز تعاملات و ارتباطات است.

بنابراین، این تحقیق، بر مبنای نظریه یادشده در پنج بخش «شکل‌گیری جهانی بهتر؛ نیازمند احترام به درک و فهم جهانی از مفاهیم بنیادی»، «حقوق کیفری جهانی‌شده؛ ضرورت پیکربندی نظام حقوقی بر اساس مبانی و موازین مشترک»، «همپوشانی اهداف حقوق داخلی و دیوان کیفری بین‌المللی؛ مشروعیت بخش روی‌آوری به درک و فهم جهانی از مفاهیم بنیادی»، «همسویی با جهان پیرامون؛ رویکردی مبتنی بر اسلام» و در نهایت «درنگ در مقاصد شریعت؛ گره‌گشای مسلمانان در رویارویی با جهان امروز» نگاشته شده است. این پژوهش در تلاش است تا با توجه به ادله یادشده نشان دهد که باید فهم و درک جهانی در این زمینه را ارج نهاد و نسبت به آن سر فرود آورد، تا از این مسیر ضرورت پیوستن ایران به دیوان هویدا و اثبات گردد.

۱. شکل‌گیری جهانی بهتر؛ نیازمند احترام به درک و فهم جهانی از مفاهیم بنیادی

این سخن که: «جهان امروز یک جامعه جهانی، به هم وابسته، مشترک و متقابل است» (Ferencz, 1982, p. 379)، به خوبی نمایش‌گر آن چیزی است که امروزه از آن به دهکده جهانی یاد می‌شود. در این همبودگاه بین‌المللی ضرورت دستیابی به درکی مشترک که به واسطه آن بتوان ارزش‌های ذاتی آدمیان را برای همگان به شکل یکسان برقرار نمود، بیش از هر امر دیگری جلوه‌گری می‌کند. اگرچه تفاوت‌های فرهنگی در هر جامعه‌ای آن‌ها را از دیگر فرهنگ‌ها جدا می‌سازد، با این حال منظور تلاش برای گستراندن آن دسته از سازوکارهایی است که بن‌مایه حقوق بشر داشته و نیاز کل بشریت است. موضوعاتی مانند عدالت‌جویی، برابری خواهی و... که ریشه در نهاد آدمی دارد. دیوان جلوه‌ای روشن در مسیر دستیابی به این نیازمندی‌ها است. این نهاد را می‌توان نشانگر دوران جدیدی از حکمرانی جهانی در عصری دانست که درگیری‌ها و خشونت‌های بین‌دولتی و درون‌دولتی شکلی گسترده و جدی به خود گرفته است (Zvobgo, 2019, p. 1068). این دادخانه می‌کوشد تا با ارائه تصویری روشن و پویا از برخی جرایم بین‌المللی بر ارزش‌های بنیادینی تأکید ورزد که تضمین‌کننده سامان و هماهنگی جهان است. مفاهیمی چون صلح، عدالت، برابری، کرامت انسانی و... همگی ارزش‌هایی حقوق‌بشری‌اند که دیوان برابر با آنچه در دیباچه اساسنامه‌اش بیان کرده در تکاپوی راستی‌بخشی به آن‌هاست. این نهاد می‌کوشد تا پشتیبان تمامی انسان‌های رنج‌دیده و ستم‌کشیده در این کره خاکی جدا از نژاد، جنسیت، مذهب و یا ملیت آن‌ها باشد. آنچه همواره نگرانی مجریان اساسنامه دیوان را به دنبال دارد، زیرپا گذاشته شدن حقوق اساسی افراد است که ممکن است در سراسر جهان رخ دهد.^۱ سزادهی بزهکاران جرایم بین‌المللی همچون نسل‌کشی و جنایات جنگی مفهومی از عدالت و اجرای آن را به نمایش می‌گذارد که کمتر انسانی به مخالفت با آن برمی‌خیزد، چراکه سرشت بشر در جستجوی عدالت بوده و احساس نیاز به عدالت از روی ذاتی بودن آن بی‌نیاز از اثبات است. همان‌گونه که در مقدمه اعلامیه حقوق بشر (۱۹۴۸) آورده شده، عدالت از آرمان‌های غایی حقوق بشر است. اگرچه نمی‌توان تعریفی دقیق و جامع از عدالت به علت ماهیت فردگرایی آن ارائه داد، با این حال قوانین‌قادرند تا این مفهوم را به اجماعی کمابیش پسندیده برسانند (Parnami, 2019, p. 2).

آنچه دیوان به عنوان عدالت و از طریق سزادهی بزهکاران و همدلی و همیاری با بزه‌دیدگان مدنظر دارد زمینه‌ای برای ایجاد مفهومی مهم و بنیادین دیگر یعنی صلح است. برقراری صلح در جهان در پرتو پیگرد بزهکاران بین‌المللی که در مقدمه اساسنامه دیوان آورده شده است، تاییدی بر این ادعاست. این رویکرد دربردارنده این پیام است که دیوان در راستای حمایت از اصول و ارزش‌های حقوق بشر از هیچ اقدامی فروگذار نمی‌کند (Tomuschat, 2007, p. 486). این ارزش‌ها همواره از حقوق اساسی انسان‌ها به شمار می‌آید که کمتر کسی مخالف با آن است.

1. At the international conference "The Protection of Human Rights through the International Criminal Court as a Contribution to Constitutionalization and Nation – Building", 21 January 2011, p4

بنابراین آنچه در اینجا باید مورد توجه قرار گیرد، تفاسیر ناهمتا از این مفاهیم است، زیرا زمانی که تلاش شود تا معانی این اصول اساسی در گفتمان نظری به یکدیگر نزدیک شود، به خودی خود چالش‌های عملی کم‌رنگ می‌شوند. اصولی که تاکنون به مثابه ارزش‌ها و مبانی بنیادین در نگرش دیوان به آن‌ها اشاره شد، در مباحث فقهی که سرمنشا قانون‌گذاری کشورهایی همچون ایران بوده، نیز پیش کشیده شده است، اما آنچه مانع از همراهی با درک مشترک از این مفاهیم در حقوق داخلی کشورهایی مانند ایران و دیوان می‌باشد، تفاوت در تعریف و تفسیر است. چه بسیار رفتارهایی که در تفاسیر فقهی برای اجرای عدالت و دفاع از کرامت انسانی مشروعیت دارد، در حالی که در نگرش بین‌المللی مصادیقی از نقض حقوق بشر و به دور از رویکرد صلح‌مدار بشری است. برای نمونه می‌توان در این باره به آرای دیوان اروپایی حقوق بشر مبنی بر کرامت‌ستیزی صدور کیفرهای بدنی، مرگ و حبس‌های ابد بدون امید به آزادی اشاره کرد (Jalali & Maldar, 2022, p. 268).

موارد یادشده مثال‌هایی از تفسیرپذیری مفاهیم بنیادی‌اند، به گونه‌ای که آنچه اجرای آن در روزگاری برای جوامع بشری مناقشه‌برانگیز نبوده و انسان آن زمانه چالشی با اجرای آن نداشته، اکنون راست‌نمادی از نقض حقوق انسانی است. چاره آن است که با دگرگونی در گفتمان و برداشت نسبت به آنچه درباره این اصول در منابع دینی موجود است، به درک مشترک و یا دست‌کم نزدیک از آنچه پاسداری از حقوق بشر و ارزش‌های گوه‌ری آدمیان است، دست یافت. البته، مراد این نیست که تلقی‌های حقوق بشری چشم‌پسته الگو قرارداد داده شود، اسناد و اعلامیه‌های مزبور نیز به دنبال یکپارچگی کامل این تفاسیر و تعاریف نیستند، چراکه ابهام و ناسازگاری در تعاریف مانع از این است که بتوان به تعریفی مشترک از این اصول رسید، با این همه، پیروی از آنچه ذات بشر به عنوان مفهوم عدالت بر آن هم‌آوایی دارد، کافی است. چنین امری موجب می‌گردد تا نظام‌های حقوقی گوناگون با نگرش‌های ویژه خود به دنبال همسویی با اهداف عالی دیوان باشند. از سوی دیگر، خود این امر مایه قوام حاکمیت‌های داخلی است، به دلیل آنکه نظام داخلی با نگرشی همسو با ملاحظات بشردوستانه به اعمال حاکمیت خود کمک می‌کند و نیاز به دخالت دیوان را به کمترین میزان ممکن می‌رساند (Salimi Turkmani, 2017, p. 183).

اینک باید به این مهم نگرست که چگونه تعریف فقهی از این اصول بنیادین، می‌تواند مسیری متفاوت از قرائت مشهور در پیش گرفته و به راهی قدم نهد که به تعریف‌های بین‌المللی از این واژگان نزدیک شود. پیش از این باید توجه داشت که اصل مهم عدالت در گفتمان فقهی که برابر با آیات بسیاری در قرآن کریم می‌باشد، امری روشن است.^۱ بنابراین، آنچه محل کارزار است نه پذیرش این امر بلکه تفسیر آن است. آنچه به منزله مفهوم عدالت، صلح، کرامت انسانی و یا سایر اصول بشردوستانه در فقه تفسیر می‌شود، گاهی تولد گفتمان متفاوتی را در پی دارد. در چنین دریای خروشان از تفاسیر، آنچه می‌تواند کشتی نجات باشد، تکیه بر حکم عقل و سیره عقلاست. حتی جفاکارترین افراد هم نکویی مفاهیمی همچون عدل و صلح را دست‌کم در اندیشه می‌پذیرند، اما در عمل به آن پایبند نیستند. چنین موضوعی بدین معناست که هر خردمندی جدا از هر ملیت و مذهب به این مضامین مهر تأیید می‌زند. برآیند آنکه حسن مفاهیم مذکور بر اساس سیره عقلا و حکم بدیهی عقل است (Nobahar, 2023, p. 216).

اکنون که بر مبنای پسندیدگی مفاهیم بنیادین، این نکته روشن شد که بایستگی توجه به آن‌ها، حکم و سیره عقلا است، می‌توان با تأکید بر حجیت ذاتی سیره عقلا پذیرش برداشت‌های جهانی را ضروری دانست. در این باره باید در نظر داشت، سیره عقلا در پیدایش و اعتبار خود بی‌نیاز از امضای شارع است، برای آنکه ایشان پیروی از عقلا را مشروع دانسته و بدان حکم کرده است (Montazer Ghaem, 2010, p. 93). بنابراین، چنانچه برداشت جهانی از مفاهیم اساسی را جلوه‌ای از سیره عقلا بدانیم، پیروی از آن نه تنها هم‌سو و هم‌ساز با شریعت است، بلکه پذیرش آن به منزله حکمی شرعی می‌باشد (Mo'tamedi, 2018, p. 146). اگر بی‌توجه به مصالح و نیازهای روزآمد جهان، بر تفسیرهای سنتی و تهی از پویایی تأکید شود، افزون بر ناسازگاری با جهان‌شمولی و پویایی شریعت، نظام داخلی نیز به سمت انزوا کشیده خواهد شد.^۲ توجه به جهان‌شمولی

۱. برای نمونه: «إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ...» نحل ۹۰ و «...قُلْ آمَنْتُ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ كِتَابٍ وَأُمِرْتُ لِأَعْدِلَ بَيْنَكُمْ...» شوری ۱۵.

۲. در این باره می‌توان به واکنش‌های پرشمار بین‌المللی از جمله «کمیسسیون و شورای حقوق بشر»، «مجمع عمومی سازمان ملل»، «اتحادیه اروپایی حقوق بشر»، «پارلمان اروپا»، «سازمان عفو بین‌الملل» و «سازمان دیده‌بان حقوق بشر» اشاره کرد (برای مطالعه بیشتر ر.ک به: نظری ندوشن، محمد و ارژنگ، نظری

شریعت فرصتی برای ایفای نقشی کنش‌گر در جهان کنونی است تا در پرتو آن و پذیرش اصول و موازین پسندیده و روزآمد بین‌المللی، نقش کشورهای اسلامی در تحولات جهانی پررنگ شود.

۲. حقوق کیفری جهانی شده؛ ضرورت پیکربندی نظام حقوقی بر اساس مبانی و موازین مشترک

پدیده جهانی‌شدن که انسان امروزی از سده‌های اخیر تا به اکنون با آن هم‌زیستی داشته، موجب پی‌ریزی جامعه جهانی، به مثابه یک کل منسجم، شده است. جهانی که در آن هر چیزی رنگ‌وبوی همبستگی و یگانگی و دوری از کثرت‌گرایی به خود گرفته است. امروزه همگرایی دولت‌ها در سطح منطقه‌ای و بین‌المللی در زمینه‌های گوناگونی از جمله حقوق کیفری هویدا است. اینک که موج سهمگین تحولاتی این‌چنین در حال جلوه‌نمایی است، هر نظام کیفری که خود را با این موج همراه نسازد، از آسیب‌های این نافرمانی در امان نیست. «جهانی شدن بزه‌ها»، «دگرگونی هویت سازمان‌های بزه‌کار بین‌المللی»، «ناهمسانی و ناسازگاری نظام‌های کیفری ملی با یکدیگر» جهانیان را ناگزیر ساخته تا خویش را همسان و همساز با نظام کیفری و عدالت کیفری جهانی نمایند (Tohidifard, 2002, p. 46- 47). با این همه می‌توان بیان نمود که هدف از جهانی شدن حقوق کیفری تحمیل نظم یکسان و دگرگون‌ناپذیر بر تمامی انسان‌ها نیست بلکه تأکید بر شناخت محلی هر جامعه و یافتن عناصر مشترک و پررنگ ساختن آن‌ها در روند تعاملات بین‌المللی است (Shamloo & Etemadi Khiyavi, 2018, p. 216). بنابراین، جهانی شدن حقوق کیفری را می‌توان یکی از دلایل بنیادین تشکیل نهادی چون دیوان دانست. نهادی که در آن باید به دور از مقتضیات ملی در جست‌وجوی اجرای عدالت و احقاق حقوق بزه‌دیدگان جهان بود و بزه‌کارانی را به سزای رفتارشان رساند که دامنشانه اصول انسانی و بشردوستانه را زیر پا نهاده‌اند. در موقعیتی که حتی افراد فراتر از زیست‌بوم خود می‌اندیشند و عمل می‌کنند و قدم در مسیر جهانی‌نگریستن نهاده‌اند (Sharifi Tarzkouhi, 2008, p. 52)، حاکمیتی که اسب خویشتن را زین نکند و از این کاروان پس افتد، دادباخته به گوشه‌نشینی در پهنای بین‌المللی است. هرچند حاکمیت‌ها همواره خود را قدرتی جاودانه دانسته که پذیرای هیچ قدرت برتری نیستند و جوینده اقتدار مطلق‌اند، ولی جهانی‌شدن و نیاز به همگرایی جهانیان برای ادامه حیات خویش آنان را ناگزیر از این همراهی می‌سازد. دیوان با پیگرد تبه‌کاران، به روشنی جهانی شدن حقوق کیفری را به نمایش گذاشته است. عدالت کیفری جهانی که در آن هیچ فردی دورداشته از پیگرد نیست و باید پاسخگوی رفتارهای ننگین خود نسبت به حقوق و میراث بشریت باشد.

در این باره، نظام داخلی ایران با توجه به رویکرد شریعت‌مدار خود در حاکمیت مگر در برابر قدرت بی‌پایان الهی گردن نمی‌نهد و مسیر خود را همواره بر این مدار پیش می‌برد. این گزاره گرچه در نهان خود مفهومی از دوری‌گزینی را به ارمغان نمی‌آورد اما در ظاهر و بر مبنای برخی تفاسیر نسنجیده می‌تواند چالش‌های عملی به بار آورد که مانع از همراهی کشور با نهادهایی چون دیوان شود که خواهان نگرشی جهانی و یگانه‌گرا است. با آنکه، از جمله اصولی که شریعت اسلام همواره در زمام‌داری بر دوری از آن پافشاری ورزیده است، اصل پرهیز از استبداد و اقتدارگرایی است. بسیاری از آموزه‌های دینی بر نکوهش خودکامگی و ناروایی آن به ویژه در امور عمومی تأکید می‌ورزد (Nobahar, 2023, p. 318). در آن برهه از تاریخ، مفهوم جهانی شدن به شکل امروزی خود تهی از معنا بود تا بتوان نگرش اسلام به آن را در میان صفحات تاریخ جست‌وجوی کرد، ولی آنچه روشن است نگرش سیال اسلام به موضوعات گوناگون است که می‌توان مبانی و نظرات آن را به مسائل روز تسری داد و حکم شایسته را از دل آن برون آورد.

ندوشن، محمد و ارژنگ، اردوان. (۱۳۹۶). مجازات رجم در پرتو عناوین ثانوی. جستارهای فقهی و اصولی، ۳(۲)، ۱۳۵-۱۶۱. در این باره گفته شده است که واکنش‌های حقوق بشری بین‌المللی موجب «اسلام‌ستیزی، تنفیر، وهن، انزوا و شکاف در اسلام، ارائه خوانش‌های غلط از قوانین شرعی و ایجاد بدبینی نسبت به آنها، معاندانگاری، تحقیر، برچسب‌زنی، از بین بردن تسامح و تساهل در افکار عمومی دیگر ادیان نسبت به مسلمانان و جلوگیری از ورود آنان به کشورهای غربی و یا اخراج آنها را در پی داشته باشد. همچنین این پدیده باعث عقیم ماندن گفتمان دین صلح طلب اسلام و متقابلاً برتری کفار بر شکل‌دهی افکار عمومی در سطح جهان می‌گردد» (Maldar, 2018, p. 64).

اگر نظام داخلی ایران بر مبنای اصل ممنوعیت اقتدارگرایی به مسئله همراهی با موج جهانی شدن حقوق کیفری و دستاوردهای بنگرد، در می‌یابد که آنچه در تکاپوی خیر و نیکی و حمایت از بشریت ایجاد شده، هر چند عنوانی از شرع در آن به چشم نمی‌خورد، اما در روح خود مخالف مبانی کرامت‌مدار شریعت نبوده و از قضا در همراهی و موافقت با آن است. این پذیرش و حمایت از منافع جامعه از مجرای کنش‌گری در عرصه بین‌الملل به معنای چشم‌پوشی از منافع دولت‌ها نیست (Zamani & Hosseini, Akbarnejad, 2015, p. 333). حاکمیت دولت‌ها همچنان نقش پررنگی در عرصه حقوق بین‌الملل دارد و صلاحیت تکمیلی دیوان مهر تاییدی بر این ادعاست. به گونه‌ای که این اصل در دیباچه اساسنامه هم آورده شده و تاکید بر این موضوع در آنجا بیان‌گر میزان اهمیت حاکمیت داخلی است، همان‌گونه که به نظر می‌رسد، دولت‌ها تمایلی به اعلام ناتوانی در رسیدگی به جرایم نداشته و تنها برای پرکردن خلاءهای قانونی خود صلاحیت دیوان را پذیرفته‌اند (Kleffner, 2008, p. 88). هم‌سویی با دیوان با پشتوانه صلاحیت تکمیلی آن، افزون بر پذیرش تقدم حاکمیت داخلی، یاری‌رسان اقتدار داخلی نیز می‌باشد، چون کشورها با مشارکت در سیستم عدالت کیفری جهانی و پذیرش رویکرد این نهاد درباره عدم مصونیت بزه‌کاران جهانی، می‌توانند در پیگرد قانون‌گریزان از دیوان کمک خواسته و در این زمینه موفق‌تر عمل کنند (Fallahian, 2006, p. 199).

از سوی دیگر، در اسلام با مفهومی به نام مدارا روبه‌رو هستیم که می‌توان از آن در راستای پذیرش حقوق کیفری جهانی بهره جست. مفهوم مزبور که بر مدارا با جهان پیرامون و ساکنان آن تاکید می‌ورزد، به معنای نفی دین و سنت‌های موردپذیرش آن نیست، بلکه منظور بازخوانی و بازاندیشی در سنت‌ها از چشم‌انداز مدارا و بردباری در کنش‌ها و واکنش‌هاست که این بازخوانی منجر به تفسیرهای جدید و روزآمد از مفاهیم کهن شریعت می‌گردد (Nobahar, 2023, pp. 267-268). البته در این‌جا نیک است تا این نکته بیان شود که برخی فقها در باب تعامل با نامسلمانان بر عدم صلح و مدارا پافشاری می‌نمایند^۱ و بر این دیدگاه‌اند که اصل در ارتباط مسلمانان با نامسلمانان، جنگ و جهاد است و این امر وظیفه دینی مسلمانان به شمار می‌آید. این گروه همواره پیکار و نامشروعی مدارا با نامسلمانان را در پرتو آیات قرآن و سنت پیامبر (ص) درست‌انگاری می‌کنند^۲ (Banpour, 2023, pp. 86-88; Maldar et al., 2023: pp. 410-412).^۳ در چنین رویکردی، دیوان نهادی غیراسلامی و پیرو آن نامشروع تلقی می‌گردد، بنابراین نباید با آن از دروازه مدارا وارد شد. این چنین می‌آید که جدای از ادله دینی، این برنتابیدن ریشه در مواردی همچون «صیانت از تمدن اسلامی از رهگذر مخالفت با دستاوردهای مدرنیته» دارد. بدین شکل که حکومت‌های اسلامی با مخالفت ورزیدن نسبت به موضوعی مانند دیوان بتوانند در دنیای امروز سربرافراشته و هویت سیاسی مستقلی که همواره در پی نامدارایی با غرب و دستاوردهای آن است، بیافرینند. عدم پیوستن به دیوان «این پیام را به عناصر داخلی و خارجی مخابره می‌نماید که شریعت اسلام دربردارنده تمام آن چیزی است که می‌تواند جوامع اسلامی را از دیگر جوامع غیرمسلمان بی‌نیاز سازد.» (Maldar et al. (B), 2022, p. 117).

گویا اینکه این ناپذیرایی از دیوان می‌تواند مبتنی بر «حراست از نفوذ فرمان‌دترتمندان سیاسی و دینی، فقها و حاکمان» باشد (Ibid. p.122). چراکه به‌هرروی، این‌گونه برداشت می‌شود که پیوستن به این محکمه می‌تواند از کرانه قدرت فقهی و سیاسی فرمان‌روایان بکاهد، بدین علت که در گذر زمان، دستاوردهای حقوق بشری دیوان مانند ناممکن بودن صدور کیفر مرگ برای مرتکبان شدیدترین جرایم می‌تواند بر گفتمان حقوقی درون کشور تاثیر گذاشته و موجب کاهش نیروی حاکمیت شود، زیرا کاربست مجازاتی مانند اعدام از درجه کارکرد قدرت بخشی آن برای حاکمیت نیز تحلیل می‌شود. با این همه، برابر با آنچه در تأیید

۱. برای مثال: «الأصل عدم الصلح والقتال والأخذ بالسيف»، عاملی، محمدجواد، (۱۴۱۹)، مفتاح الکرامه، ج ۷، ص ۷.

۲. برای مثال: سوره بقره، آیه ۱۹۳ و «فَاتْلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةً وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ فَإِنْ انْتَهَوْا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ» سوره توبه، آیه ۵: «فَإِذَا انسَلَخَ الْأَشْهُرُ الْحُرُمُ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ وَأَحْصُوا لَهُمْ وَأَقْعِدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصِدٍ...»

قال رَسُولُ اللَّهِ (ص): «الْخَيْرُ كُلُّهُ فِي السَّيْفِ وَتَحْتَ ظِلِّ السَّيْفِ وَلَا يَقِيمُ النَّاسُ إِلَّا السَّيْفُ وَالسُّيُوفُ مَقَالِيدُ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ». (كليني، الكافي، ۱۴۰۷ ق: ۵/ ۲)

۳. برای مطالعه درباره نقد چنین رویکردی ر.ک به: مالدار، محمدحسن، حسن‌زاده خباز، سیده نگین و الهی خراسانی، علی. (۱۴۰۱). بازخوانی انتقادی غنیمت‌انگاری زنان در فقه اسلامی در جهان معاصر. فقه و مبانی حقوق اسلامی، ۵۵(۲)، ۴۰۹-۴۳۰.

دیدگاه مدارا گفته شد، حسن ذاتی مدارا لزوم پایبندی به آن را دوچندان می‌کند. اگر نظام حقوقی ملی از چشم‌انداز مدارا به مقومات جهان امروزی بنگرد، تلاش خود را برای سازگاری هرچه بیشتر با دستاوردهای بین‌المللی که هم‌آوایی با جهانیان در برداشت از مفاهیم بنیادی بخشی از آن‌هاست، بیش‌ازپیش می‌کند که نیکو هم همین است.

۳. همپوشانی اهداف حقوق داخلی و دیوان کیفری بین‌المللی؛ مشروعیت بخش روی‌آوری به درک و فهم جهانی از مفاهیم بنیادی

برای درک و فهم درست از امکان هم‌پوشانی اهداف حقوق داخلی و اهداف دیوان در آغاز باید آرمان‌های دیوان را بیان کرد. اگرچه در دیباچه اساسنامه دیوان، بی‌پرده به اهداف این نهاد اشاره نشده اما روح واژگان و فرازهای نوشته‌شده در آن، اهداف این نهاد را روشن می‌سازد. ابراز به «جلوگیری از بی‌کیفرمانی مرتکبان شدیدترین جنایات»، «تصمیم به پیشگیری از رخ دادن جنایات مندرج»، «توجه به اصول و اهداف منشور ملل متحد» و «تضمین بزرگداشت همیشگی عدالت بین‌المللی» همگی در زمره اهداف دیوان قرار دارد. همچنانکه به باور برخی اندیشمندان چکیده اهداف دیوان صلح است (Gegout, 2013, p. 800). روی هم رفته از هنگامی که دادگاه‌هایی همچون «نورمبرگ» و «توکیو» ایجاد شد تا اکنون که دیوان به منزله نهادی همیشگی گرم‌کار است، آنچه جامعه جهانی به منزله آرمان غایی در جستجوی تحقق آن بوده، چیزی جدا از مقابله با بی‌کیفرمانی مرتکبین شدیدترین جنایات بین‌المللی نبوده است (Ardabili & Vahid Dastjerdi, 2018, p. 66). در تایید این سخنان در گزارش رئیس سازمان ملل در سال ۲۰۰۴ آورده شده که هدف از ایجاد دادگاه‌های کیفری بین‌المللی تلاش برای پیشبرد اهدافی بوده که از جمله آن‌ها می‌توان به محاکمه زیرپاگذارندگان حقوق بشر و حقوق بشردوستانه، پایان دادن به کمبودها و کاستی‌های این چنینی و پیشگیری از تکرار آن‌ها و فراهم‌سازی عدالت و کرامت برای قربانیان اشاره نمود.^۱ آنچه دیوان دست‌کم از دریچه نظر و گفت‌وگو در جستجوی شکل‌گیری آن بوده، اهداف گفته شده است. با وجود آنکه ممکن است در عمل کاستی‌هایی چون دستکاری اصول و قواعد به دست دولت‌ها، محدودیت منابع و نهادهای اجرایی و اعمال عدالت‌گزینشی دیده شود اما آنچه مطلوب‌نظر است تلاش برای بیان خوانش‌های مشترک از حقوق کیفری داخلی و دیوان و برقراری عدالت کیفری است. (Gegout, 2013, pp. 800-801)

در برابر، ساختار کیفری ایران بر اساس موازین و مبانی اسلامی بوده و اهداف آن از همین سرچشمه جاری می‌شود. مقنن با برنهادن اصل ۴ ق.ا.ج.ا.ا. به نظام حقوقی جامعه فقهی پوشانده تا از این رهگذر به آن ابراز وفاداری کند. یکی از مهم‌ترین علل عدم پیوستن ایران به دیوان به این موضوع بازمی‌گردد که نظام حقوقی کنونی رویکرد ویژه خود را در چگونگی برخورد با بزه‌کاران دنبال می‌کند. بنابراین، نگرش دیوان را ناهمگون با مبانی خود می‌پندارد. پوشاندن لباس جاودانگی بر تن تفاسیر فقهی خاص از مسائل گوناگون، به‌ویژه در زمینه کیفرها، می‌تواند منجر به گرفتاری حقوق کیفری در بن‌بست گردد. این نکته بسیارمهم نباید از نظر دور بماند که خطاب‌های دینی گونه‌های فراوانی دارند که نمی‌توان همگی آن‌ها را در زمره احکام ابدی شریعت دانست، بلکه در بسیاری از موارد آن‌ها تعابیری مبتنی بر بستری فرهنگی و تاریخی روزگار نزول و صدورند، از این‌رو، با گذر زمان معنای خویش را از دست داده‌اند. اگر پویایی در تفاسیر و برداشت‌ها در احکام فقهی کنار گذاشته شود، چه بسا خود منشائی برای رویکردهای ستیزه‌جو با کرامت انسانی گردد (Nobahar, 2023, pp. 87-89). درخورنگرش است مجازات و اهداف آن، در شریعت در زمره مسائل تعبدی آورده نشده بلکه زیر مباحث «معاملات» و «سیاسات» بدان اشاره گردیده است. این امر خود برهانی بر این نکته است که می‌توان در تفسیر این مباحث از رویکردهای عرفی و عقلانی بهره برد (Ibid. p. 90). بیشینه فقهای مسلمان بر این باورند که مبنای خداوند در تعیین و تشریع احکام، «مصلح» و «مفاسد» است، بدین معنا که برنهادن هر رفتاری به دلیل سودی است که در کاربست آن وجود دارد و در صورتی که رهاورد آن تباهی باشد، اجرای آن رفتار نارواست. گزاره پیشین بدین معناست که به دور از مصلحت و مقصود شارع است، امری که در روزگار ویژه‌ای از زمان یا مکان سودبخش بوده و در زمان دیگری اجرای آن با مفسده همراه است،

دگرگون‌ناپذیر بماند (Vatani et al., 2019, p. 266). در زمینه مجازات‌های بدنی که نقطه تنش و کشمکش نظام داخلی با دیوان است، باید با تکیه بر این راستی که شارع خردمند انجام عمل زیان‌بار و ناسودمند را بر بندگان خود روا نمی‌دارد، کاربست این‌گونه مجازات‌ها را مورد بازاندیشی قرار داد تا از این رهگذر بتوان به دیوان نزدیک شد.

این تفکر که شریعت بدون توجه به تغییرات پارادایمی تنها بر گفتمان پیشین خود وفادار مانده و دگرگونی‌های نوین را نمی‌پذیرد، با پویایی آن ناسازگار است. اگر نهادی با پشتوانه جهانی، مجازات‌های بدنی را بر نمی‌تابد، نباید آن را ناسازوار با شرع دانست. احکام دینی در تعامل با هنجارها و ارزش‌های جامعه، قرار دارند، بنابراین باید بتوان حکم به روایی برداشت‌های تازه از پاره‌ای احکام به‌ویژه درباره کیفرها داد، زیرا پیرامون انسان می‌تواند بر برداشت وی از یک مفهوم تاثیر به سزایی داشته باشد، بنابراین نباید برداشت گذشتگان از مفاهیم را جاودانه و نامیرا دانست (Sharafi, 2003, p. 111). زادمان گفتمان همسو با نیازهای امروزی بشریت که در آن کرامت انسانی حتی در رویارویی با بزرگ‌ترین تبهکاران، زیربنا و بایسته است، نظام کیفری تمامی کشورها از جمله ایران را به چالش می‌کشد. بدون تردید انسان امروز که به حقوق خویشستن بیش از هر زمانه دیگری آگاه است، چنین چشم‌داشتی را از حاکمیت دارد تا با حفظ ارزش‌های خدادادی وی از دست‌درازی به کرامت وجودی‌اش دست نکشد.

۴. همسویی با جهان پیرامون؛ رویکردی مبتنی بر شریعت اسلام

چهارمین مبنایی که با آن می‌توان به سوی پذیرش برداشت‌های جهانی از مفاهیم بنیادی و سپس پیوستن به دیوان نزدیک شد، بر الگوپذیری از شریعت اسلام در رویایی با جهان پیرامون خود استوار است. یعنی می‌توان با مطالعه متون تاریخی دریافت که اسلام هنگام پیدایش، با گرداگرد خود چه گونه برخورد کرده است. به‌هرروی، شریعت اسلام در زیستگاهی با فرهنگ ویژه و مردمانی با میراثی به‌جامانده از پیشینیان برخاست. این میراث به اندازه‌ای برای آن‌ها با ارزش بود که با استناد به آیه ۱۰۴ سوره مائده هنگامی که به ایمان آوردن به اسلام فراخوانده شدند، این‌چنین پاسخ دادند: «...حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا؛ ... روش و آیینی که پدرانمان را بر آن یافته‌ایم، ما را بس است...». از این‌رو، اسلام نه باید و نه می‌توانست دست به انقلاب فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و... در آن هم‌بودگاه بزند، بلکه در تلاش بود که با تعامل با محیط و پیراستن و آراستن مناسبات مردم، جامعه‌ای پیش‌رونده برای آن‌ها بیافریند. گواه مدعای پیشین احکام امضایی است. احکامی که ریشه اسلامی نداشت اما همسو با فرهنگ جامعه بود، بدین ترتیب اسلام آن‌ها را پذیرفت اما اصلاحاتی را نسبت به آنان اعمال کرد. از نمونه بارز این احکام می‌توان به «برده‌داری» و «قصاص» اشاره کرد (Maldar et al. (A), 2022, p. 174). شریعت اسلام همسو با جهان پیرامون موارد اخیر را پذیرفت اما دست به دگرگونی در آن‌ها زد. برای نمونه اصل خون‌خواهی را که در جامعه جاهلیت آیین بود، پذیرفت اما با شرط «نفس در برابر نفس» از کشت‌و‌کشتار در این زمینه جلوگیری کرد. همچنین، اصل برده‌داری را پذیرفت اما اسباب برده‌سازی را کاهش و اسباب آزادسازی برده را گسترش داد (Kadivar, 2008, pp. 372- 376). در این باره اسلام در بیشینه موارد همان برداشتی را از مفاهیمی همچون عدالت، کرامت، انصاف و... داشت که در تاروپود آن جامعه وجود داشت. این‌چنین می‌آید که نابرابری ارث، دیه، شهادت و... از همین زاویه قابل تحلیل است (Soleimani et el., 2021, pp. 171- 172). یعنی امضای نابرابری حقوق زن و مرد می‌تواند از دریچه فهم و درک آن مردمان از حقوق زن و مرد بررسی شود.

موارد پیش گفته و مانند اینها شاهد خوبی درباره برخورد اسلام با واقعیت‌های موجود در شبه جزیره عربستان بود. سیاست اسلام به راستی که سازگار با آن منطق و خرد بود، زیرا برای درانداختن اندیشه‌های موردنظر و به‌سازی و مناسب‌سازی ارزش‌ها و هنجارها نخست بایستی با واقعیت‌های موجود کنار آمد. نباید از یاد برد که این رویه حتی پس از آنکه اسلام به عنوان قدرتی منسجم و شناخته شده در حال درنوردیدن جهان بود، ادامه داشت. برای نمونه، تازیان پس از فتح ایران، مواردی از جمله، «تفریح»، «خوراک» و «پوشاک» را از آداب و سنن ایرانیان برگرفتند (Mousaei et el., 2022, p. 57). نیز گفته شده است که اعراب پس از فتح ایران «تقسیمات اداری و حکومتی»، «طبقه‌بندی مردم» و «مراسم و جشنهای ملی» را از ایرانیان گرفته‌برداری کردند (Dorri, 2007, pp. 75- 77). در ادامه، مسلمانان با ورود به کشورهای اروپایی و رویارویی با آن جوامع، با پذیرش آنچه که در

آن‌جا بود، حتی در مواردی مانند «دولت و قضا»، «احوال شخصی و امور اجتماعی» و «زندگی فرهنگی» از اروپاییان الگوبرداری کردند.^۱ بنابراین می‌بینیم که آن‌ها نه تنها در سرزمین وحی بلکه در سرزمین اغیار هم بایسته‌ها و مقومات حاکم را نه تنها پذیرفته بلکه از آن‌ها نمونه‌برداری نمودند. به هر روی، یکی از لوازم همزیستی در جامعه، پذیرش واقعیت‌های حاکم بر آن و همراهی و همسو شدن با آن‌ها در مبانی و موازین مورد توافق جامعه در همبودهای بدوی و امروزی است. در جهانی که اهمیت مرزهای سرزمینی از میان رفته و گویی همگان در دهکده‌ای کوچک می‌زییند (Moazen daegan et al., 2023, p. 49)، همزیستی در کنار یکدیگر، لوازمی می‌خواهد که یکی از آن‌ها احترام و همکاری با نهادهای بین‌المللی از جمله دیوان است.

همچنین، باید توجه داشت که امروزه گسترش و پراکندن آموزه‌های اسلامی، آن‌گاهی ممکن است که مسلمانان بتوانند مجال برای ارائه اندیشه‌ها و ایده‌های خود یافته و بر دیگران اثر بگذارند. این هدف نه از انزوا و عزلت‌نشینی و دوری از دنیای پیرامون و بستن چشم‌ها بر روی واقعیت‌ها بلکه از مسیر تعامل با دنیای پیرامون به دست می‌آید. به عبارت دیگر تا مسلمانان نتوانند به جایگاهی پایدار و چندوچونی پابرجا در مناسبات جهان کنونی دست یابند، چگونه می‌توانند نقشی کارساز و نشان‌گذار در آن داشته باشند؟ برای نمونه، بی‌توجهی به دیوان هیچ‌گاه نه موجب از بین رفتن آن می‌گردد نه از اهمیت آن برای جهان می‌کاهد، بلکه این‌گونه مسلمانان چاره‌ای ندارند مگر آنکه نسبت به سیاست‌ها و رویکردهای نامسلمانان تسلیم شده و بی‌چون‌وچرا از آن‌ها پیروی نمایند. مسلمانان اکنون بایستی با گشاده‌رویی پذیرای این حقیقت باشند که فهم برتر، معنایی ویژه از مفاهیم بنیادی داشته و دیوان را راهی مؤثر در تحقق عدالت و انصاف می‌داند و آن‌ها زمانی می‌توانند به پالایش و به‌سازی این رویکرد برآیند که در آن حضوری کارآمد داشته باشند.

۵. درنگ در مقاصد شریعت؛ گره‌گشای مسلمانان در رویارویی با جهان امروز

آخرین موضوعی که می‌توان از آن در راستای اثبات ادعای پژوهش کنونی بهره جست، مقاصد شریعت است. در تعریف این مفهوم آمده است: «مقاصد شریعت عبارت از اهدافی است که در شریعت به منظور جلب مصالح و دفع مفاسد بندگان، از ناحیه شارع دنبال می‌شود.» (Naghibi, 2017, p. 223). بر اساس این رویکرد، آرمان اساسی در مقاصد شریعت، خیر برای مردم است، یعنی آنچه که رهاوردش سود برای مردم و دور کردن تباهی از آن‌هاست. بر این مبناست که بعضی از اندیشمندان از مقاصد شریعت به‌منزله «برنامه کلان راهبردی» یاد کرده‌اند که از آن می‌توان رهنمودهایی در راستای جلب مصلحت و دفع مفاسد در موضوعات گوناگونی بدست آورد (Laldin & Furqani, 2013, p. 34). با چنین نگاهی، می‌توان مقاصد شریعت یا همان اهداف عالیه شریعت را گره‌گشای مسلمانان در روزگار کنونی دانست که با کمک آن‌ها می‌توان از مخصمه‌های نظری و عملی نجات یافت و راهی را برگزید که برای مردم به‌زیستی به همراه داشته باشد. زیرا از منظر مقاصد شریعت، همواره آن چیزی باید ملاک عمل قرار گیرد که زیست بهتری را برای مردم به ارمغان می‌آورد، لذا، هر ایده و اندیشه‌ای باید از صافی آن گذرانده شود. به سخن دیگر، مقاصد شریعت، عیار سنجش اعتبار اندیشه‌ها و دستاوردهای مسلمانان در درازنای تاریخ است، یعنی باید هر اندیشه و رفتاری را در ترازوی آن نهاد تا بتوان چیزی را برگزید که خیر و نیکی بیشتری را به همراه داشته باشد.

مقاصد شریعت در بخش‌بندی مشهور به «ضروریات»، «حاجیات» و «تحسینات» تقسیم می‌شود. ضروریات آن چیزی است که وجود آن برای سامان‌بخشیدن به جهان لازم و نبود آن‌ها موجب ایجاد هرج‌ومرج و آشفتگی است (Naqshbandi, 2008, p. 104). Bigdeli & Farajpour, 2013, p. 81). گرچه در خوانش سنتی از ضروریات، تنها از جان، مال، نسب، دین، مال نام برده شده است، اما همان‌گونه که برخی فقها به درستی گفته‌اند، عقل می‌تواند موارد دیگری را در زمره آن برشمرد (Alidoost, 2005, p. 118). برای نمونه می‌توان صلح، عدالت، انصاف، برابری، کرامت و... را از ضروریات در مقاصد شریعت دانست (Habibzadeh et al., 2023, p. 210). در این باره مگر نه آن‌ست که موارد گفته شده برای مردم نیکوست. بر این اساس، چه رویکرد فنی و دقیقی

۱. برای مطالعه بیشتر در این زمینه رک به: لوپس، برنارد. (۱۳۸۹). نخستین مسلمانان در اروپا. ترجمه محمد قاندرشرفی، ج ۱، تهران: کارنامه

می‌تواند ناپذیرای موارد یادشده به عنوان مقاصد شریعت باشد؟ مگر جدای از این است که از شریعت انتظار می‌رود که صلح، عدالت و کرامت و مانند اینها را رقم بزند و یا هدف نهایی‌اش موارد یادشده باشد؟ براین اساس، بایستی مفاهیم مزبور را در زمره مقاصد دانست. فایده عملی این نگاه آن است که هر عملی که موجب تحقق صلح و عدالت می‌شود را مورد تایید و تنفیذ شریعت بدانیم زیرا از مقاصد آن است.

فراتر از این، هر حکمی که با آرمان‌های پیش گفته در رویارویی باشد، نامعتبر و باطل است، چراکه با اهداف نهایی شریعت ناهم‌ساز است. دراین باره باید توجه کرد که به راستی، بایستی تمامی تصمیمات، رفتارها، اندیشه‌ها، قوانین و مقررات ما را به مقاصد مزبور برساند، وگرنه خواسته شارع محقق نگردیده است. در برابر، باید از هر رأی و عملی که ما را از اهداف یادشده دور می‌سازند، دوری جست. ازاین‌رو، باید تدبیری اندیشید که قوانین و مقرراتی برپایه مقاصد شریعت بر جامعه حاکم شوند. البته، نباید از نظر دور بماند که به باور جمعی از علمای اصول، مقاصد شریعت از ادله شرعی برای استنباط احکام شرعی نیست (Vaezi et al., 2016, p. 8)، اما به روشنی عقل بیان گر آن است که هر حکمی که به اهداف والای شریعت نزدیک باشند، موافق با مذاق شارع است، برای اینکه دور از اندیشه است که شارع خردمند، ناهمراه و ناهمدل آن چیزی باشد که بیش از پیش موجب عینیت‌یابی اهداف شریعت گردد. پیوستن به دیوان از این دریچه درنگ‌پذیر است و این مهم از رهگذر پذیرش برداشت‌های جهانی از مفاهیمی مانند عدالت، صلح و... می‌گذرد. به‌هرروی، علی‌رغم آنکه این مفاهیم فطری‌اند و تکررگرایی در جهان یک واقعیت است، اما جهانیان برداشتی معین از آن‌ها را پذیرفته که در اسناد حقوق بشری متجلی گشته و عدالت‌خانه‌هایی مشخص مانند دیوان را برای عینیت‌بخشی به آن برداشتها ایجاد کرده‌اند.

افزون بر آنچه گفته شد، حاجیات بر مواردی اطلاق می‌گردد که در راستای از بین بردن عسر و حرج است. یعنی وجود آن‌ها موجب آسایش و آرامش و بهبود زیست آدمیان شده و جهانی بهتر را برای انسان به ارمغان می‌آورد. تحسینات نیز که در رده پایین‌تر از دو مورد یادشده جای دارد، اموری است که انجام ندادن آن‌ها موجب تنگنا و سختی نمی‌گردد اما وجودشان بهتر از نبودشان است. این امور رعایتشان از باب «مکارم اخلاقی» و «محاسن العادات» است (Naqshbandi, 2008, p. 104; Bigdeli & Farjpour, 2013, p. 81).

بایستگی پیوستن دیوان را جدای از دریچه «ضروریات»، می‌توان از «حاجیات» بررسی نمود. بدین معنا که نه تنها پذیرش برداشت جهانی برای کشورهای اسلامی یک ضرورت است، بلکه از آن‌جا که بهتر شدن کیفیت زندگی مسلمانان و نزدیک‌تر شدن آن‌ها به جهان پیرامون و در نتیجه امکان اثرگذاری‌شان بر دیگر اندیشه‌ها کمک می‌کند، یک «نیاز» است. وانگهی، «تحسینات» هم ضرورت‌بخش پیوستن به دیوان است، زیرا که این چنین می‌آید که اخلاق به پیروی از برداشت‌های جهانی فرمان می‌دهد. چراکه پیوستن به دیوان از رهگذر پذیرش برداشت جهانی از مفاهیم بنیادی چیزی جدا از رویارویی و ستیز با جرایم بین‌المللی ذاتی و پیگرد، دادگری و سزادهی تبهکاران آن‌هم در یک فرایند رسیدگی پیرو معیارهای دادرسی عادلانه و مورد قبول موازین بین‌المللی نیست. ازاین‌رو، این چنین نمی‌آید که کسی مخالف این امر «فطری» و «اخلاقی» و سازگار با «وجدان انسانی» و «خرد جمعی» یافت شود. به دیگر سخن، دیوان هم در فلسفه پایه‌گذاری و هم در سامانه حقوقی، پیرو اصول اخلاقی است. از چشم‌انداز برپایی، مبتنی بر اصول حمایت از ستم‌دیدگان (بزه‌دیدگان جرایم بین‌المللی)، تعقیب و مجازات بیدادگران (تبهکاران بین‌المللی) و حمایت از صلح، امنیت و آسایش جهان است. در کنار اینها، از چشم‌انداز ساختار حقوقی حاکم بر آن، در حوزه قواعد شکلی و ماهوی مبتنی بر اصول و قواعد اخلاقی است. بنابراین، پیوستن به آن هم ضروری، هم نیاز و هم شایسته است.

نتیجه‌گیری

گرچه دیوان را می‌توان از برجسته‌ترین و مهم‌ترین محکمه‌های دنیای امروز دانست، ولی تا به اکنون پیوستن پاره‌ای از کشورها مانند ایران به آن انجام نشده است. درباره این برنتابیدن می‌توان دلایل انبوهی را برشمرد و از دریچه‌های گوناگونی به آن نگرست، باین‌همه آن چیزی که در این پژوهش مورد توجه نویسندگان قرار گرفت، نگرستن به این موضوع از چشم‌اندازی تازه بود. به باور

این نوشتار، ناهم‌سویی کشورهای اسلامی از جمله ایران با برداشت جهانی از مفاهیم بنیادی همچون کرامت، صلح، عدالت و... سدی مستحکم در مسیر پیوستن این کشورها به دیوان است. از این رو، نگارندگان برای رهایی از وضعیت کنونی، پذیرش برداشت جهانی از مفاهیم یادشده را پیشنهاد می‌کنند تا از این مسیر پیوستن ایران به این دادگاه دادخواه ممکن گردد. برآیند پژوهش نشان می‌دهد که به سود ایده یادشده دلایل درخور نگرشی را می‌توان بر شمرد، دلایلی که یکی از مبانی برجسته آن نظریه «جهان‌وطنی» است. به هر روی، شکل‌گیری جهانی بهتر؛ نیازمند احترام به درک و فهم جهانی از مفاهیم اساسی است. بدان معنا که مسلمانان باید بپذیرند که در دنیای امروزی، جهانیان تلقی ویژه، مشخص و معینی را از مفاهیمی همچون صلح، عدالت، کرامت و... دارند که نه تنها نمی‌توان به آن بی‌اهمیت بود و آن را خوار داشت بلکه بایستی به این چنین برداشت‌هایی موشکافانه نگریست، چراکه این درک‌ها و دریافت‌ها جلوه‌ای از سیره عقلا و بازتابی از واپسین اراده جهانیان درباره آن موضوع است.

نیز، دیوان چیزی نیست مگر تلاش حقیقی، آشکار و شفاف انسان برای گستراندن آوای صلح، عدالت، کرامت و... در جهان، موضوعی که عقل و سرشت آدمی به آن روی خوش نشان می‌دهد، بدین لحاظ سرباز زدن از آن خردپسند نیست. در این باره، نباید از یاد برد که جهانی شدن حقوق کیفری و گام نهادن همگان در مسیری یگانه و سازش بر اصول، مبانی و موازین مشترک، این هم‌آوایی و سپس پیوستن به دیوان را ضرورت می‌بخشد. جدای از این‌ها، اهداف حقوق داخلی کشورها و دیوان دست‌کم در پیگرد بزه‌کاران و سزادهی می‌تواند برهم نهاده باشد. بدین شکل که این دو ساختار در پی آرمان‌هایی همچون اجرای عدالت، پیشگیری از ارتکاب جرم و جلوگیری از تکرار آن هستند، بنابراین پذیرش دریافت و ادراک جهانی و پیوستن به دیوان می‌تواند تحقق اهداف پیش‌گفته را بیش از پیش شتاب بخشد.

رویکرد پذیرش تلقی و درک جهانیان از مفاهیم بنیادی همان سیاستی است که اسلام و سپس مسلمانان سده‌های نخستین و میانی در رویارویی با دنیای پیرامون در پیش گرفتند. بدین شکل که شریعت اسلام نه تنها به پیکار با خرد و فهم جمعی برخاست بلکه با ایده «احکام امضایی» گونه‌ای تعامل با آن‌ها برپا کرد، همان گونه که مسلمانان در روزگار جهان‌گشایی همین سیاست را در پیش گرفتند. بنابراین روی‌آوری و نگرورزی به سیره عقلا رویکرد ناآشنایی در فقه و شرع نیست. افزون بر این، نگاه به مقاصد شریعت و جاری ساختن آن‌ها در هر زمانه‌ای می‌تواند رهایی‌بخش مسلمانان از بن‌بست‌های نظری و عملی باشد، زیرا با سود جستن از آن‌ها می‌توان درستی و نادرستی اندیشه‌ها، رفتارها و احکام را در درازنای تاریخ از یکدیگر بازشناخت. بدین معنا که هر آنچه با اهداف برتر شریعت همچون صلح، عدالت، کرامت، برابری، انصاف و... همخوانی داشته و هم‌بودگاه اسلامی را به آن‌ها نزدیک می‌سازد، پذیرفت و از هر آنچه که در ستیز با آن‌ها قرار دارد، دست کشید. پذیرش تلقی و درک جهانی از مفاهیم بنیادی که آن را می‌توان شاه‌کلید ورود به دیوان دانست، فراهم‌کننده مسیری است که جامعه اسلامی را بیش از پیش به پیاده‌سازی مقاصد شریعت در زندگی‌شان نزدیک می‌سازد.

References:

- Alidoost, A. (2005). Jurisprudence and purposes of Sharia. *Fiqh Ahl al-Bayt*, 41, 118-158. [in Persian].
- Ardebili, M. A., & Vahid Dastjerdi, F. (2018). Objectives of International Criminal System in Instruments and Practice of International Criminal Courts. *Legal Research Quarterly*, 21(81), 65-87. [in Persian].
- At the international conference "The Protection of Human Rights through the International Criminal Court as a Contribution to Constitutionalization and Nation – Building", 21 January 2011.
- Banpour, A. H. (2023). Investigation of the authenticity of peace or the authenticity of war in Islam and the explanation of the theory of declaration of right religion. *Researches of Contemporary Islamic Studies*, 1(1), 84-98. [in Persian].
- Bigdeli, A., & Farjpour, A. A. (2013). New approach to the criteria of the expediency from the criteria to process. *Quarterly Journal of The Macro and Strategic Policies*, 1(2), 119-160. [in Persian].
- Dorri, N. (2007). Arab influence of Iranians in governing customs. *Journal of Iranian Studies*, 6(11), 71-92. [in Persian].

- Esfahani, M. H. (1997- 1998). Husn and Qabh Aqli and the Mukazemah Rule. translator: Mohammad Sadeq Larijani. *Naqd Va Nazar*, 4(1-2), 129-165. [in Persian].
- Fallahian, H. (2006). Effects of the Adhesion of Iran to the Statute of the International Criminal Court. *International Law Review*, 23(35), 195-223. [in Persian].
- Ferencz, B. (1982). The future of human rights in international jurisprudence: An optimistic appraisal. *Hofstra law Review*, 10(2), 379- 400.
- Gegout, C. (2013). The International Criminal Court: limits, potential and conditions for the promotion of justice and peace. *Third World Quarterly*, 34(5), 800- 818.
- Gizatova, G., Ivanova, O., & Gedz, K. (2017). Cosmopolitanism as a Concept and a Social Phenomenon. *Journal of History Culture and Art Research*, 6(5), 25- 30.
- Habibzadeh, M. J., Maldar, M. H., & Shokati Ahmadabad, Z. (2023). Review in corporal punishments in the light of re-reading the rule of coexistence of Reason and Sharia. *Criminal Law Research*, 14(1), 197-219. [in Persian].
- Jalali, A. R., & Maldar, M. H. (2022). Protection of Criminals' Human Dignity in Sentencing Phase in Light of ECtHR Jurisprudence. *Public Law Research*, 24(76), 247-275. [in Persian].
- Kadivar, M. (2008). Haqq al-Nas (Islam and human rights). Fourth edition, Tehran: Kavir Publications.
- Kirsch, P. (2001). The International Criminal Court: Current Issues and Perspectives. *Law and contemporary problems*, 64(1), 3- 11.
- Kleffner, J. (2003). The Impact of Complementarity on National Implementation of Substantive International Criminal Law. *Journal of International Criminal Justice*, 1(1), 86- 113.
- Laldin, M.A., & Furqani, H. (2013). The Foundations of Islamic Finance and The Maqasid al-Shari'ah Requirements. *Journal of Islamic Finance*, 2(1), 31- 37
- Levy, O., Peiperl, M., & K. Jonsen. (2016). Cosmopolitanism in a globalized world: An interdisciplinary perspective. *Advances in Global Leadership*. 9, 279-321.
- Maldar, M. H. (2018). Examining the necessity of applying the policy of reducing the implementation of Hudud; The strategies of Imamiyyah jurisprudence to achieve it, *Studies of Imamiyyah jurisprudence*, 11, 57-84.
- Maldar, M. H., Hassanzade khabaz, S. N., & Elahi khorasani, A. (2023). The Critical Reappraisal of Considering Women as Booty in Islamic Jurisprudence in Contemporary World. *Jurisprudence the Essentials of the Islamic Law*, 55(2), 430-409. [in Persian].
- Maldar, M. H., Javan Ja'afari Boojnordi, A., & Sadati, M. J. (2022). (A). Historical Cognition on The Islamic Sharia Penal System of Hudūd and Qiṣāṣ in Light of Social Constructivism Theory. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 10(19), 153-178. [in Persian].
- Maldar, M. H., Javan Ja'afari Boojnordi, A., & Sadati, M. J. (2022). (B). Historical-Sociological Analysis of the Application of "Famous Reading" from the Criminal Theory of Sharia on Corporal Punishment in the Post-Islamic Revolution. *Journal of Legal Research*, 21(50), 101-132. [in Persian].
- Misbah Yazdi, M. T. (2010). Islamic legal theory, research and writing: Mohammad Mehdi Naderi Qomi and Mohammad Mehdi Kariminia, volume 1, third edition, Tehran: The Imam Khomeini Education & Research Institute. [in Persian].
- Moazenzadegan, H. A., Gohari Bandpey, H., & Maldar, M. H. (2023). An Analytic and Critical Review on Imamiyyah Non-famed Fatwas about Criminal Maturity in the Contemporary World. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 11(21), 33-60. [in Persian].
- Montazer Ghaem, M. (2010). Inherent Validity of Sire-ye Oghala, Association for Islamic Thought), 23, 91-138. [in Persian].
- Moqadasi, S. M. H., & Omid, M. (2022). The foundations of "cosmopolitanism" in Islamic thought from the perspective of Ayatollah Motahhari. *Journal of Social Theories of Muslim Thinkers*, 12(4), 1- 14. [in Persian].
- Mo'tamedi, M. (2018). Sire-ye Oghala and Urf in ijtehad: a commentary and analysis of the opinions of the supreme jurist Ayatollah Montazeri, first edition, Tehran: Saraei. [in Persian].

- Mousaei, H., Pourbakhtiar, G., & Movahed, A. (2022). Analysis of the Influence of Arabs on Iranian Customs (Case Study: Recreation, Food, and Clothing). *Historical Researches*, 14(2), 57-74. [in Persian].
- Mulaee, A. (2021). Conceptualization of “Globalization of Law” in the Ring of “Ism”s. *Journal of Legal Studies*, 13(3), 241-278. [in Persian].
- Naghibi, S. A. (2017). The purposes of the sharia and its position in the inferred legal ruling. *Religious Researches*, 13(2), 223-242. [in Persian].
- Naqshbandi, S. N. (2008). Theory of restriction of necessities in Five intentions. *Maqalat wa Barrasiha*, 40(1), 91- 110. [in Persian].
- Nobahar, R. (2023). *Islam and the Basics of Human Rights*. First edition, Tehran: Negah -e- Moaser. [in Persian].
- Parnami, K. (2019). Concept of Justice Difficulties in Defining Justice. *International Journal of Law Management & Humanities*, 2(5), 1- 7.
- Ribeiro, G. L. (2005). What is Cosmopolitanism?. *VIBRANT - Vibrant Virtual Brazilian Anthropology*, 2(1-2), 19-26.
- Salimi Turkamani, H. (2017). A Look at the Capacity of the International Criminal Court (ICC) in the Protection of Human Rights. *Criminal Law Doctrines*, 14(13), 165-192. [in Persian].
- Schabas, W. (2011). *An Introduction to the International Criminal Court*, Fourth edition, Cambridge University press, New York.
- Shahba, M., & Eskandari, F. (2021). Cosmopolitan Idea in Documentary Trilogy Qatsi. *Journal of Fine Arts: Performing Arts & Music*, 26(4), 53-61. [in Persian].
- Shamloo, B., & Etemadi Khayavi, A. (2018). The globalization of criminal law focuses on organized crime. *Amazonia Investiga Journal*, 7(12), 215- 225.
- Sharafi, A. (2003). *Modernization of Islamic Thought*. Translated by Mohammad Amjad, Tehran: Naqd Publishing. [in Persian].
- Sharifi Tarazkouhi, H. (2008). Global Citizenship in Globalization of Human Rights. *The Journal of Human Rights*, 3(2), 51-68. [in Persian].
- Soleimani, H., & Maldar, M. H. and Hassanzadeh Khabbaz, S. N. (2021). Review the Validity of the Equality of Diyya for Women and Men in the Contemporary Period the Historical-Sociological Study. *Criminal Law Doctrines*, 18(21), 171-194. [in Persian].
- Tomuschat, C. (2007). *Human rights: between idealism and realism*. Translated and written by: Hossein Sharifi Tarzskouhi, Tehran: Mizan. [in Persian].
- Tohidifard, M. (2002). The Process of Globalization of Criminal Law. *Human Sciences Modares*, 5(4), 37-58. [in Persian].
- Vaezi, M. M., Ghabooli dorafshan, S. M. T., & Fakhlai, M. T. (2016). Utilizing the Shari'ah's (Islamic legal) purposes for determining a more significant issue. *Fiqh*, 23(88), 7-30. [in Persian].
- Vatani, A., Niazpoor, A. H., & Askari, F. (2019). Comparative study of the goals of punishment in the beliefs and beliefs of customary law and Islamic teachings. *The Quarterly Journal of Theological – Doctrinal Research*, 8(32), 265- 294. [in Persian].
- Zamani, S. G., & Hosseini Akbarnezhad, H. (2015). International community and universal criminal justice. *Public Law Studies Quarterly*, 45(3), 315-339. [in Persian].
- Zvobgo, K. (2019). Human Rights versus National Interests: Shifting US Public Attitudes on the International Criminal Court. *International Studies Quarterly*, 63(4), 1065-1078.

استناد به این مقاله:

مالدار، محمد حسن . شوکتی احمد آباد، زهرا؛ آقایی جنت مکان، حسین (۱۴۰۳)، «هم‌آوایی با برداشت جهانی از مفاهیم بنیادی بشری؛ رویکردی کارآمد در راستای پیوستن ایران به دیوان کیفری بین‌المللی»، پژوهشنامه حقوق کیفری، دوره ۱۵، پیاپی ۳۰، صص. ۱۲۷- ۱۴۰

Doi: 10.22124/jol.2024.27505.2478

Copyright:

Copyright for this article is transferred by the author(s) to the journal, with first publication rights granted to *Criminal Law Research*. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

